

دغدغه‌مندان تازه‌کار

والدین و آموزش مجازی

لیلا سلیقه‌دار

مشاور و مدرس کشوری آموزش خانواده و معلمان

مقدمه

زمانی نه چندان دور، والدین در خصوص اینکه چه موقعی تلفن همراه شخصی برای فرزند خود بگیرند یا اجازه دسترسی به فضای مجازی را برای فرزند خود فراهم کنند، می‌پرسیدند و نگرانی و دغدغه نحوه ورود به فضای مجازی برایشان مطرح بود. اکنون اما در شرایطی به سر می‌بریم که آموزش و تحصیل تنها از این طریق ممکن است و دسترسی کودک و نوجوان به ابزارهای الکترونیکی همانند کتاب و دفتر و قلم است. به همین دلیل، نقش والدین نیز تغییر یافته است و نمی‌توانیم انتظاراتی را که تا سال گذشته در خصوص دنیای مجازی از فرزندان خود داشتیم، همچنان داشته باشیم. این نوشته نقش جدید والدین را در مواجهه فرزندان با فضای مجازی در بستر آموزش مجازی بیان می‌کند. در اینجا به یکی از حوزه‌های مرتبط با این موضوع و باید و نبایدهای آن پرداخته شده است.

به‌روزرسانی توانایی‌ها

لازم است در استفاده از برنامه‌های مورد نیاز در آموزش مجازی، مهارت‌های لازم در فرزند تقویت شود و در عین حال آن‌ها از نظارت و حمایت والدین نیز برخوردار باشند. برخی از این مهارت‌ها شامل بارگیری و بارگذاری فایل‌ها، ذخیره‌سازی، کم‌حجم کردن فایل‌ها، کسب اطمینان از ارسال درست و دریافت فایل توسط مخاطب، انجام کار گروهی در فضای مجازی و مواردی از این دست است. حالا پرسش این است که والدین تا چه اندازه در این مسیر بر امور او نظارت دارند. با این رویکرد، روشن می‌شود مقصود از نظارت، انجام کار به جای فرزند نیست.

مطالبه کنید

شاید برای شما هم پیش آمده باشد که پیامی از معلم فرزندان دریافت می‌کنید مبنی بر اینکه بر روند خاصی از کار فرزندان نظارت کنید یا نکته‌ای را دنبال کنید یا کاری را انجام دهید. در صورت دریافت چنین پیام‌هایی، که بر نقش جدید والدین به مثابه همیار مدرسه و معلم مبتنی است، حتماً از معلم بپرسید خواسته ایشان را چگونه باید دنبال کنید. برای مثال ممکن است از شما خواسته شود بر انجام تکلیف فرزندان نظارت کنید. حالا پرسش این است که چگونه باید نظارت را انجام دهیم و مقصود از نظارت دقیقاً انجام چه کارهایی است؟ بنابراین، صرفاً دریافت‌کننده انتظارات مدرسه نباشید، بلکه حتماً در خصوص چگونگی انجام آن سؤال کنید و بر مبنای تجربه یا برداشت شخصی اقدام نکنید.

آموزش محتوا یا مهارت؟

از جمله موارد مهم در مداخله والدین در آموزش مجازی، یاددادن و آموزش دادن است. به‌ویژه این اتفاق در خصوص کودکان دوره ابتدایی رخ می‌دهد. نکته مهم این است که در همیاری والدین برای آموزش، نقش اصلی والدین، مهارت‌آموزی است و نه لزوماً آموزش محتوای کتاب‌های درسی. برای مثال، مهارت نظم و انضباط در امور روزانه، مهارت مسئولیت‌پذیری و آغاز پذیرش و انجام وظایف و تعهدات، استقلال و توانمندسازی فردی، اعتماد به خود، برنامه‌ریزی و مواردی از این دست، در صدر توانایی‌هایی است که خانواده می‌تواند به‌ویژه در جریان آموزش مجازی دنبال کند.

نقادی غیر تخصصی!

مادران و پدرانی که همچنان به ضرورت آموزش‌های مجازی پی نبرده‌اند، غالباً به انواع نقادی‌ها و تحلیل‌های نامرتبط با تعلیم و تربیت اقدام می‌کنند. این دسته از والدین چنین برخوردی دارند:

- ✓ در بیشتر موارد تأثیرگذاری و وجوه مثبت و سازنده یا ضروری آموزش مجازی را زیر سؤال می‌برند.
- ✓ نسبت به تأثیر و نتایج مرتبط با آموزش مجازی احساس و ابراز ناامیدی دارند و بدبین هستند.
- ✓ با نقادی‌های غیر تخصصی که در حوزه تخصص آن‌ها نیست، معمولاً کلی‌گویی دارند و همه یا هیچ را در این خصوص به کار می‌برند.

کور کردن شوق‌ها

با برچیده شدن دیوارهای کلاس درس، ورود والدین و دیگر اعضای خانواده به جزئیات و اتفاقات کلاس درس موجب شده است برخی والدین با دخالت‌های غیر تخصصی خود در مسیر و فرایند یاددهی-یادگیری، موجب از میان رفتن شوق و رغبت به آموزش در معلمان شوند. باید در نظر داشت، همانند وضعیت تحصیل حضوری، لازم

است والدین در مباحث مربوط به معلمی و حرفه یاددهی-یادگیری به معلم اعتماد کنند و جریان را به او بسپارند.

از زبان مدیر مدرسه

به‌عنوان مدیر مدرسه، در تمام روزهای کرونایی، در مدرسه حاضرم. بسیاری معتقدند شما کاری ندارید و حالا دیگر مسئولیت خاصی را دنبال نمی‌کنید. اما شاید قابل باور نباشد که از روزهای حضوری دانش‌آموزان، گاهی بسیار بیشتر درگیر پاسخ‌دادن به تماس والدین و رسیدگی به شکایات و نگرانی‌های آن‌ها هستیم. مادری تماس می‌گیرد و می‌گوید معلم دارد از روی کتاب روخوانی می‌کند. اینکه درس دادن نیست! مادر دیگری تماس می‌گیرد و شکایت می‌کند چرا معلم اسم فرزند او را در کلاس بیان نمی‌کند. پدری اصرار دارد به همه پیام‌هایی که برای معلم ارسال کرده است توجه شود و گفته شود چرا به برخی پاسخ داده نشده است. دیگری ابراز می‌کند فرزند من خیلی حساس است و نمونه تکلیف او را معلم به کلاس نشان نداده و او بسیار غمگین و ناامید شده است. رسیدگی به این حجم و تنوع از درخواست‌ها و انتقادهای نادرست و غالباً به دور از نگاه جامع‌نگرانه، تأثیر بدی در روحیه من به‌عنوان مدیر و نیز در معلمان دارد.

رقابت والدین!

در برخی از کلاس‌های مجازی، شاهد مسابقه و رقابت والدین با یکدیگر هستیم. برخی مادران و پدران در ارائه تکالیف فرزندشان، حضور او در کلاس و پاسخ‌گویی به معلم در رقابت هستند و بسیاری امور را صرفاً برای اینکه به دیگران نشان دهند فرزندشان عالی عمل کرده است، خودشان انجام می‌دهند و گاهی اصلاً دانش‌آموز اطلاع ندارد فلان پروژه را تکمیل و ارسال کرده است.

از زبان دانش‌آموز

در کلاس کتاب‌خوانی بودم. این کلاس مثل همیشه برای من جذابیت زیادی نداشت و همچنان که صدای معلم را می‌شنیدم، مشغول صرف ناهار بودم. معلم در بخشی از صحبت‌های خود گفت که نتیجه مسابقه داستان‌نویسی تعیین شده است و بعد هم اسامی سه برگزیده را خواند. با کمال تعجب و ناباوری، اسم خودم را هم شنیدم. من اصلاً در این مسابقه شرکت نکرده بودم. در بخش پیام‌ها نوشتیم که من شرکت نکرده بودم، ولی خوشحالم برنده شده‌ام و عکس لبخند گذاشتم. معلم بخشی از داستان مرا یادآوری کرد و گفت درست مثل همین شخصیت داستان شوخ‌طبع هستی. آیا فکر می‌کنی عاقبت خودت هم مثل شخصیت داستان می‌شود؟ راستی اسم این شخصیت را چه گذاشته بودی؟! نمی‌دانستم چه پاسخی بدهم. وقتی

نقادی‌های غیر تخصصی موجب کاهش شوق معلمان و نیز احساس نامطلوب در فرزندان در آموزش مجازی می‌شود

گفت‌وگوی ارزشمند

در خصوص برگزاری کلاس‌های آموزشی با فرزندتان گفت‌وگو کنید و نظر او را جویا شوید، اما صرفاً براساس برداشت و احساس او نتیجه‌گیری نکنید، بلکه با جمع‌آوری آن‌ها، در صورتی که نیازمند ایجاد تغییراتی است، از او بپرسید چه پیشنهادی برای بهتر شدن اوضاع دارد. پرسش و نظرخواهی حتی برای کودک پایه اولی نیز می‌تواند سازنده و مفید باشد. نظر یا پیشنهاد خود را نیز با او در میان بگذارید و به فرزندتان اطمینان دهید در صورت نیاز یا مساعد بودن شرایط، موارد را به مدرسه انتقال می‌دهید، اما او نباید صرفاً منتظر تغییر در مدرسه باشد.

معیار داشته باشید

به‌منظور نقادی و بررسی عملکرد فرزندتان در آموزش مجازی و نیز ارائه پیشنهاد یا نظراتی در خصوص این آموزش، لازم است معیارهای درستی طراحی کنید. در این شرایط، از ورود به مسائلی که در تخصص شما نیست، پرهیز کنید و تنها این موارد را در قالب پرسش طرح کنید. در سایر موارد، انتظارات خود را روی برگه‌ای بنویسید و با فردی که در زمینه آموزش و نیز دوره سنی فرزند شما اطلاعات دارد، مشورت کنید که آیا انتظار شما درست و منطقی است و در صورت مثبت بودن پاسخ، با همان معیارها روند تحصیلی فرزندتان را دنبال و بررسی کنید.

آموزش مجازی خانواده

از جمله اتفاقات مهم در طول دریافت خدمات آموزشی مجازی، آموزش خانواده است که مدرسه و دیگر افراد و نهادهای فرهنگی برگزار می‌کنند. لازم است به‌منظور کسب تجربه آموزش‌های مجازی و نیز ارتقای آگاهی و مهارت خود، از این قبیل اقدامات استقبال کنید و در صورتی که مدرسه به بهانه‌های گوناگون از برگزاری چنین کلاس‌هایی پرهیز می‌کند، آن را به‌عنوان مطالبه و ضرورت با مدرسه مطرح کنید.

مادرم متوجه شد، در حاله‌ای از خوشحالی و خشم فرو رفت. خوشحالی از اینکه داستانش برنده شده! و خشمگین از اینکه چرا من گفته‌ام داستانی ننوشته‌ام و در مسابقه شرکت نکردم!

دغدغه‌مندان گمراه

برخی والدین به‌شکلی در نقش حمایتگری خود غرق شده‌اند که تصور می‌کنند دریافت نتایج هر چند بی‌ریشه و نادرست امروز، بهتر از نتیجه درست و سازنده در بلندمدت است. به همین دلیل، در روزهای برگزاری امتحانات، از هیچ کمکی دریغ نمی‌کنند. برخی با شناسایی و استخدام معلم خصوصی و برخی دیگر کتاب به دست، در کنار فرزندشان تلاش می‌کنند کمک‌های لازم را برای پاسخ به سوالات امتحان به فرزندشان انجام دهند و دوستی خاله خرسه را تمام و کمال انجام دهند.

این اقدام نه تنها به بدنه یادگیری خسارت می‌زند، بلکه رذیلت‌های اخلاقی غیرقابل جبرانی را برای کودک و نوجوان به همراه دارد. تقلب، دروغ‌گویی، پنهان‌کاری، دل بستن به نتایج زودگذر، چشم‌پوشی از ارزشمندی تلاش و ... بخشی از آثار تربیتی ناشی از این رفتار هستند.

کم‌اهمیت نشان دادن

در زمانی که فرزند نیاز دارد برای شرکت در آموزش مدرسه از تلفن همراه استفاده کند، مانند کلاس‌های برنامه شاد، برخی والدین از خریدهای کوچک و بزرگ روزانه تا سفر و انجام امور خارج از خانه، صرف‌نظر نمی‌کنند و با این عبارت که «حالا بعداً فیلمش را می‌بینی» یا اینکه «بیا توی راه در کلاس شرکت کن» و ... طوری وانمود می‌کنند که این آموزش چندان رسمی و پراهمیت نیست. در این شرایط نمی‌توان انتظار داشت پیگیری و دل سپردن دانش‌آموز به آموزش مجازی صورت گیرد.

مهم‌ترین نقش والدین در مسیر تحصیل مجازی فرزندان، تلاش برای توانمندسازی و مهارت‌ورزی آنان است نه آموزش محتوای درسی